

enorm apparaat de nationaal-socialistische partij beschikt om de leidende positie zoo veilig mogelijk te stellen. Rauschning vestigt er daarnaast de aandacht op, dat karakterloosheid de grootste prestatie van het nationaal-socialisme is. Tot dusver was het bij de bespreking van een nieuwe strooming of partij altoos gebruikelijk dat men deze beoordeelen kon aan de hand van de officiële verklaringen en manifesten die gepubliceerd werden. Het gesproken woord van dezen of genen „leider“ kon verwaarloosd worden, maar op de officiële getuigenissen kon men zich tot het oogenblik dat ze duidelijk herroepen werden, beroepen.

Volgens Rauschning is dat bij de Nazi-partij in Duitsland niet meer mogelijk. Manifesten, besluiten, programs worden gerekend tot de hulpmiddelen van den dag. Hieraan kan verder geen waarde worden toegekend. De schrijver deelt mede, dat hij eens een onderhoud met Hitler had over de kwestie-Danzig, lang voordat deze kwestie in het brandpunt der belangstelling stond. Hitler sprak toen over de waarde van verdragen. „De Führer was bereid alles te onderteekenen, alle grenzen te garanderen en niet-aanvalsverdragen te sluiten met jan-en-alle-man. Het was naïef om zich niet van zulke middelen te bedienen, omdat men eens die plechtige beloften weer moest breken, want ieder verdrag was vroeger of later gebroken of niet gehouden; wie zoo kitteloorig was, dat hij zich eerst zorgvuldig moest afvragen, of hij ieder verdrag ook onder alle omstandigheden gestand zou kunnen doen, was een idioot. Waarom zou men anderen niet het plezier doen en het zichzelf gemakkelijker maken, door een pact te onderteekenen, als die anderen meenden dat zij daarmee iets hadden gekregen en geregeld? Hij, Hitler, kon met een goed geweten vandaag een verdrag sluiten om morgen ijskoud bereid te zijn het te breken, als de toekomst van het Deutsche volk dat noodzakelijk maakte“ (pag. 236).

Hiermee is dus duidelijk gemaakt, dat de partij niet beoordeeld kan worden naar haar officiële program of iets dergelijks, maar enkel naar haar optreden, haar tactiek! En deze handelwijze bestempelt Rauschning als nihilistisch, als een „verval van alle waarden“.

Van het Bolsjewisme werd jaren geleden al gezegd, dat alle daden beschouwd moesten worden als „Mittel zum Zweck“. Hoe vroom, hoe onschuldig deze partij zich ook mocht voordoen, al haar gedragingen moesten gezien worden in het licht van de komende wereldrevolutie. Wij herinneren hier ook aan het woord van Lenin: „Wij zullen op bepaalde momenten twee schreden achteruit moeten gaan om straks één stap voorwaarts te kunnen doen“. Lenin — de nihilist van vroeger!

Naar de uittalingen van Hermann Rauschning te oordeelen kan van het nationaal-socialisme moeilijk iets anders gezegd worden. Alles kan benut worden om het doel te bereiken: de veiligheid van de machtspositie en de vermeerdering van de macht! Alles is: Mittel zum Zweck: verdragen en garanties en al wat daarbij hoort! Nu eens zal dit en dan weer dat aangewend worden om het gewenschte doel te bereiken.

Hitler — de nihilist van nu!

D.

H. M.

UIT DE HISTORIE

Een Interessant stuk autobiografie.

In onze artikelen over het verbond hebben we nog al eens den naam van L. J. Hulst genoemd. Hij schreef „Supra en Infra“, „Kentering in de Verbondsleer“, en ook „Drie en zestig jaren Prediker“ (Kampen, 1913). Bizarde interesseert ons de „Kentering“ in de verbondsleer van ds Hulst zelf, gelijk hij daarvan een overzicht geeft. Ds Hulst is op bldz. 59 toegekomen aan zijn verblijf te Ferwerd. Hij vertelt:

Ook kreeg ik door wakkelijke conversatie met Ds J. R. Kreulen en Stukwisch, heel wat verandering in mijn levenswijze. Ik ging al spoedig de Dogmatiek bewerken, niet voor de pers, maar voor mijn eigen gebruik, want ik begreep, dat er anders vele donkere hoeken zouden overblijven, die ik nooit een bezoek bracht, en die ik als duistere spookholten vreesde. Ik heb er 1000 pagina's van beschreven, doch niet geheel voltooid. Later heb ik te Stadskanaal heel de Dogmatiek korter bewerkt en voltooid. Ik onderging echter hier niet alleen een wijziging in mijn studie-gang, maar van meer betekenis was mijn wijziging ten aanzien van mijn Verbondsopvatting. Eene wijziging, die later mijn geheele leven en werk gecontroleerd heeft. Hoe dat was en is geworden? Aldus: Theoretisch ben ik nooit een Labadist geweest, maar er was eene verborgene zuigkracht in mij en mijn omgeving, welke mij praktisch daarheen trok, zonder dat te begrijpen. Wat die zuigkracht was? Ik zal proberen, om het u duidelijk te maken. Besluit geloovende, aan eene eeuwige verkiezing tot zaligheid, van ieder, die zalig wordt, gelijk ik nog heden geloof — was ik er van meet af op uit, om met dat besluit alles in den tijd te beheerschen. Ik las in sommige boeken van een eeuwige Genade-verbond, opgericht van God den Vader, met den Zoon, over de uitverkorenen. Dat was korens op mijnen molen. Daar

ging ik mede dwepen, dat hield ik met hand en tand vast, en ik dacht zeer ongunstig over hen, die daar niet van wisten; och, och! wat was dat eene groote, eene kostelijke gedachte, zoo ik meende althans. Weltra begon ik pogingen aan te wenden, om dat „eeuwige Genade-verbond“ op de practijk van ons kerkelijk leven hier in den tijd van toepassing te maken. Maar hoe verbaasd stond ik te kijken, toen dat niet gelukken wilde. Ik moest dan wel de voorkeur geven aan hen, die het Evangelie alleen aan de uitverkorenen willen prediken; ik moest dan wel leeren, dat de sacramenten niet de belofte des Evangelies verzekeren, maar der uitverkorenen toebehooren aan Christus; ik mocht dan het sacrament alleen aan de uitverkorenen toedienen, en die wist ik niet te onderscheiden; ik mocht dan geen uitverkorene met den Christelijken ban treffen; en ik mocht niemand troosten, dan onder de voorwaarde, dat hij tot de uitverkorenen behoorde enz. Had ik nu maar kunnen denken, dat ik, in dit eeuwige Genade-verbond van den Vader met den Zoon over de uitverkorenen, slechts een menselijke formulatie had, ik zou dat idee hebben opgegeven, doch dat kwam niet bij mij op, maar ik verweet mij zelf, dat ik te dom was, om dat naar behooren te verstaan. Ik las, ik dacht en bad, doch ik was ongeveer 10 jaren predikant, eer ik wist, hoe het met dat „Verbond“ gelegen was. Hoe ik dan tot helderheid kwam?

Bij al die worstelingen was echter eene gedachte bij mij tot volkomene zekerheid gerijpt, die de achtergrond werd voor de oplossing, ofschoon ik er langen tijd niets mede kon uitrichten. Die gedachte was: „Als men met zijn denken ook maar eene seconde boven de schepping gaat, dan vindt men daar niets, dan de eeuwige, onveranderlijke wil van den Drie-eenigen God“. De aanhangers van een eeuwige Genade-verbond beweren daarentegen, dat de tijdelijke dingen voor God van eeuwigheid hebben bestaan. En ofschoon ik niemand wil beschuldigen, riekt deze laatste stelling mijns dunks echter naar het Pantheïsme. Eindelijk heeft God naar mijn zuchten gehoord. Hij wist, dat het mij te doen was, om de waarheid te verstaan. Ik kreeg echter geen hoorbare stem uit den hemel, maar Hij leidde mij in de H. Schrift, om Zijne meening te verstaan. Mijn aandacht viel op Rom. 6:3, 4: „Of weet gij niet, dat, zoo velen als wij in Christus gedoopt zijn, wij in Zijnen dood gedoopt zijn? Wij zijn dan met Hem begraven, door den Doop in den dood; opdat gelijkerwijs Christus uit de dooden opgewekt is tot heerlijkheid des Vaders, zoo ook wij in nieuwheid des levens wandelen zouden“. Ik dacht er aan, om over dien tekst te prediken, doch ik herinnerde mij, dat ik hem al tweemaal in eene Bijbel-lesing ontmoet, maar niet goed verklaard had. Ik zeide tot mij zelf: dan wordt het wel tijd, dat ik het beter doe. Ja zeker, maar kunnen beteekent ook wat. Paulus spreekt echter niet over zoo'n diepzinnige zaak, want hij zegt tot de Romeinse Christenen, die toch wel niet zoo heel geleerd en diepdenkend geweest zullen zijn — „Of weet gij niet“ — zoo onkundig mag ik u toch niet denken. He, dacht ik, ben ik dan nog onkundiger dan die „groene“ Romeinen? Want ik weet het niet. Mijn besluit was: het kan niet anders zijn, dan dat ik lijd aan een vooroordeel, dat mij verkeerde parten speelt. Ik wierp mij in mijnen stoel, zuchtte tot God om Zijne voorlichting, en stelde mijnen geest open voor alle mogelijke gedachten dienaangaande. Vele gedachten gingen mij voorbij, die ik al voorlang als onhoudbaar had moeten afwijzen. Eindelijk kwam er een, die ik vastgreep, vasthield, van alle kanten beschouwde, en straks verder uitwerkte. Wat die gedachte was? Die gedachte was het verband, tusschen Gods eeuwige besluit en de tijdelijke uitvoering. Ik had mij afgetooid, om dat verband te vinden, en dan kwam ik altoos verkeerd uit: of ik beheerschte met het besluit de bediening der verzoening en werd onbijbelch en ongereformeerd; of ik beheerschte met de bediening der verzoening het besluit Gods en dan kwam ik in Remonstrantse wateren. Maar nu zag ik in, dat ons menschen geen deur geopend was, om dat verband te vinden, maar dat God ons integendeel gewaarschuwd had, om de verborgene dingen aan Hem over te laten, en ons met het geopenbaarde te vergenoegen. Deut. 29:29.

Dit vastgesteld zijnde, begreep ik, dat Gods besluit absoluut van eeuwigheid is, over alles gaat, wat er in den tijd is en geschiedt, en volstrekt onveranderd uitgevoerd wordt; — doch dat de wegen, die God bij de uitvoering van zijn besluit bewandelt, voor ons geheel onnaspeurlijk zijn, Rom. 11:33. Toen mij dit glashelder voor ogen stond, liet ik dat speculatief Genade-verbond van eeuwigheid onmiddellijk los, en ik daalde af naar het Verbond, dat God, Gen. 17, met Abraham en zijn zaad heeft opgericht, en waarop, door geheel den Bijbel heen, terug gewezen wordt. Toen ik daar vandaan eenen blik wierp op den Bijbel en de Geref. Belijdenis, als ook de liturgische schriften, zag ik aanstonds daarmede ongekunsteld overeen te komen. Ik dankte God, dat hij mij uit den doolhof verlost en op de effene baan Zijns Woords gezet had. Maar ik zag ook in, dat slechts weinigen het Verbond Gods recht begrepen, en daarom beloofde ik Hem, dat, als Hij mij Zijnen bijstand wilde leenen, het aan mij niet liggen zou, wanneer de menschen onkundig daarvan bleven.

Bij gezegde inspanning had ik mijnen tekst vergeten; doch nu ik weer tot mij zelf kwam, keerde ik tot mijnen tekst (Rom. 6:3, 4) terug, en ik vond hem nu volstrekt niet moeilijk meer. Ik had nu niet alleen algemeene en bijzondere genade, maar algemeene genade, verbondsgenade en zaligmakende genade. In deze middelste sfeer had ik dus niets te doen met Gods besluit. Ik begon mijnen tekst te lezen: „In Chr. gedoopt“ dat kan niet veel anders beteekenen, dan sacramenteel in Zijne gemeenschap, die men verklaard heeft te aanvaarden, te worden bevestigd. Doch wie moet ik daar onder rekenen? Zoo velen als wij in Chr. gedoopt worden? Ook de niet uitverkorenen? Ja zeker, zoo velen als er gedoopt worden. En wat zegt hij van deze? Dit: dat zij in Christus' dood gedoopt zijn. Wat zegt dat nu anders, dan dat de gemeenschap, de wederzijdsche verbinten-

is op Christus' dood baseert? God toch kan de afwassing der zonde niet toezeggen of verzekeren, dan op grond van de genoegdoening, door Christus' dood aan Gods gerechtigheid geschied; en de doopeling kan de gemeenschap met God niet aanvaarden, zonder te zien op den dood van Christus. Geheel de handeling des Doops baseert dus op den dood van Christus.

De diepe betekenis des Doops wordt nader verklaard in het vierde vers: „Wij zijn dan met Hem begraven, door den Doop in den dood“. Het woordje „wij“ doelt zeker niet op hunne uitwendige persoonlijkheid, maar op den ouden mensch der zonde, of den doopeling, zooals hij voor zijn Doop gerekend werd, buiten en tegen God over te staan. Naar dien ouden mensch zegt hij, zijn wij „begraven in den dood“ d.i. door begraving in den staat des doods overgegeven. Maar hoe is dat geschied? „Door den Doop“, zegt de tekst d.i. Op Gods bevel en met eigen toestemming gaat de doopeling in het water ten onder. En dat watergraf beteekent sacramenteel, dat God de vernietiging van dien ouden mensch daardoor eischt en belooft, en dat de doopeling daaraan zijne goedkeuring geeft. Door beide wordt die oude mensch dus in dit watergraf ten doode overgegeven. Doch wat beteekent dat „met Hem“ d.i. met Christus? Niet werkelijk, maar sacramenteel; niet gelijktijdig, maar gelijktijdig, d.w.z. Christus is stervende, als onze plaatsvervanger, vrijwillig den dood ingegaan, om dien daardoor voor ons te vernietigen — evenzoo geeft de doopeling daarbij zich zelf — in geheel zijn zondig bestaan — vrijwillig in den dood over. Welk een heerlijk vertoog! Christus stierf om onze zonden te niet te doen; door het geloof grijpt men Hem aan en houdt men Hem vast, om aan den dood te ontkomen. En in het Sacrament des Doops wordt die genade door den doopeling beleeden, en die zelfovergave symbolisch uitgesproken. Hoe juist beantwoordt deze opvatting aan het verband! Paulus had in vers 2 gezegd, dat de geloovigen aan de zonde gestorven waren, en er dus niet meer in konden leven. De waarheid van dat gestorven zijn aan de zonde, bevestigt hij, met het sprekkend vertoog, dat hun Doop daarvan geeft.

Dit wordt nog sterker aangeboden met: „Opdat gelijkerwijs Christus uit de dooden opgewekt is, tot heerlijkheid des Vaders, zoo ook wij in nieuwheid des levens wandelen zouden“. De doopeling staat uit zijn watergraf weer op, en begint zijn leven opnieuw. Doch niet zooals voorheen. Hij heeft zijn zondeleven door den doop begraven en dus achtergelaten, en nu behoort zijn leven gelijkvormig te worden aan den opgewekten Heiland. Hoe zoo? Dus: Christus, die door Zijn sterven, aan den dood alle recht van bestaan ontnomen had, werd opgewekt en trad het leven opnieuw weer in, om den dood nu ook feitelijk van uit zijne schuilhoeken te verdrijven, tot heerlijkheid des Vaders, die Hem dat opgedragen had. Evenzoo nu staat de doopeling van uit zijn graf op, om, de zonde achtergelaten hebbende, nu feitelijk Gode te leven.

Toen ik op deze wijze van mijn dwepen met een Genadeverbond van eeuwigheid verlost was, en den tekst op voorzegde wijze, sacramenteel opgevat en ontleed had, was ik in beginsel van mijne Labadistische bekrompenheid verlost, behalve een punt, dat mij nog geruimen tijd gehinderd heeft. Wat dat was? Dit: het was van voor lang eene ingeroeste gewoonte geworden, om, als vrucht van het Labadisme, het kerkelijke leven van de Verkiezing en de Wedergeboorte te doen uitgaan, inplaats van het Genade-verbond, opgericht met Abraham en zijn zaad. Dientengevolge stelde men de menschen, bij het Belijdenis doen en Avondmaal vieren, steeds voor de vraag, of men zich door bekeering en geloof van zijne verkiezing en wedergeboorte verzekerd was, en zoo men die bewustheid miste, dan had men liever terug te blijven, opdat men zich zelf geen oordeel eete. Nu had ik de misduiding van dien tekst (1 Cor. 11:29) wel al voor lange begrepen, en ik gevoelde wel, dat het met deze manier van doen niet naar behooren toe ging; doch hoe het dan moest? dat was nog al eene moeilijke vraag. Na lang tobben begreep ik, dat het hier volstrekt de vraag niet was, of men zich uitverkoren wist, maar of men waar was, in, wat men daar door de daad belijdt. De sacramenten toch hangen niet aan de verkiezing of het zoogenaamde eeuwige Genade-verbond; maar aan het Verbond Gods met Abraham en zijn zaad opgericht, Gen. 17:7. Bij het sacrament heeft men evenzomin met zijn genade staat te doen, als bij het hooren van de prediking des Woords. Maar het is de vraag of men in zijne verklaring — bij de toenadering uitgesproken door de daad, dat men zich voor verdoemelijk erkent en zijn uitzicht alleen in Christus' dood is, — de overtuiging van het hart uitspreekt, dat of het maar eene uitwendige beweging is, waar bij het hart niet eens te pas komt. Toen ik nu dat begreep, werd het mij duidelijk, dat onze belijdenisschriften voor hem, die ten Avondmaal nadert, wel vordert, dat hij leed draagt over zijne zonde, dat hij gelooft de vergeving der zonde, van God hem in het Evangelie geschonken (aangeboden) te zijn, en dat hij zijn leven begeert te beteren, — maar niets vraagt ten aanzien van zijne verhouding tot God. Trouwens de versterking daarin is veeleer de vrucht, dan de voorwaarde van het Avondmaal. Op deze wijze kwam ik allengskens met de H. S. en de belijdenis der Gereformeerde kerken in overeenstemming. Nog wat later vond ik uit, dat de oorzaak van dien misstand moest gezocht worden in eene onbewuste „begin-selverwisseling“. Hoe zoo?

Toen er in de laatste helft der 17de eeuw een toestand opdoemde van leer-heiligheld maar levens-onheiligheld, waren er toch eenige Leeraars, die de onhoudbaarheid daarvan inzagen, en deswege gedrongen werden, om daartegen op te komen. Bekend zijn vooral onder ons, de namen van Brakel, Hellenbroek, Smijtegeld enz. Zonder kwade bedoelingen lieten zij het dikwijls zoo voorkomen, alsof het Avondmaal alleen voor de uitverkorenen was, en de hypocrieten zich de eeuwige verdoemenis aten. Nu was daar wel wat waars in, maar die waarheid werd onjuist voorgesteld, en daardoor kwam de verbulging

tot ste-
nen
doch
de uit-
erge-
dat e-
oordee-
koren
aanzit-
de ov-
alsook
ningen
eer, on-
den. Z-
opging
met v-
soms
bond
meeste
(dezel-
hunne
zelf zu-
bleef n-
een s-
stelde
Avond-
zijne v-
loren,
geboor-
vastma-
Avond-
zij in
zagen,
Gods
Deze
later
of lin-
behoor-
door h-
gehoor-
plasse-
rond.
begins
den n-
nialist
om zie-
te was
Bijbel-
geheel
Onze
ledens
richtig
missta-
meen
gespre-
dan is
wolk
ling v-
verwa-
men
heeft
verder
Ik ge-
verknip-
niemand
over Ro-
exegese
(h.v. var-
soms on-
geloof, d-
door de
doop in
ander. O-
genade
zoo vrei-
reeds g-
al-geme-
hetzelfd-
opmerkt
Hoofd-
moeilijk
verbond
Ze kom-

Niet a-
is, wat
in „Hen-
Dat G-
kent, re-
m.i. Gee-
de pass-
een and-
niet jui-
salutis“
Zoon en
genadev-
dat hij
van Gee-

Tot
predik-
in Nei-
Die
vastho-
der v-
toen h-
kerkel-
werd.

Op d-
denke d-
lijk leve-
Zijn e-
Dit
de ver-
sonen
maar